

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ КАНАЛІВ ПОСТАЧАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ В УКРАЇНІ*

©2026 ТАРАКАНОВ М. Л.

УДК 338.433:631.3(477) (045)

JEL: Q13

Тараканов М. Л. Проблемні питання розвитку каналів постачання сільськогосподарської техніки в Україні

У статті представлено результати дослідження, присвяченого розробці науково-прикладних пропозицій щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму впливу ланки збуту сільськогосподарської техніки на функціонування аграрних ринків України. Головною особливістю використання розподільчої ланки у воєнний період є задоволення споживчого попиту шляхом збільшення частки каналів вживаної іноземної техніки та нової вітчизняної техніки при одночасному зменшенні частки каналів нової імпортованої техніки. Було наголошено, що ця тенденція потребує подальшого вдосконалення шляхом збільшення частки розподільчого каналу нової української техніки та зменшення частки каналів нової та вживаної іноземної техніки. Передбачається, що збалансованість усього ланцюга руху сільськогосподарської техніки вирішальною мірою залежить від ефективності розподільчої ланки. У статті зосереджено увагу на доцільності поширення інструментів організаційно-економічного механізму на інші розподільчі канали, які характеризуються проблемами задоволення споживчого попиту. Запропоновано подальше вдосконалення бартерних операцій (інструменту trade-in) на основі поглиблення переваг при використанні лізингових операцій у період, найбільш сприятливий для обміну старої техніки на нову як для продавців, так і для покупців. Пропозиції, надані для задоволення споживчого попиту на передпродажне тестування сільськогосподарської техніки, передбачають врахування природно-сільськогосподарського зонування угідь з метою тестування техніки, максимально наближеного до умов фермерів, що усуне необхідність проведення тестування на кожному окремому господарстві. Було доведено необхідність надання послуг аутсорсингу сільськогосподарської техніки фермерам структурними підрозділами підприємств, що виробляють техніку. Це забезпечить гнучкість в адаптації техніки до вимог споживачів аутсорсингових послуг. Пропонується створити аутсорсингові платформи – місця для розміщення обладнання, де потенційні споживачі аутсорсингових послуг матимуть можливість обрати обладнання та отримати юридичну допомогу в укладенні договорів з аутсорсером.

Ключові слова: канал розподілу сільськогосподарської техніки, ринок сільськогосподарської техніки, аграрні ринки, товарообмінні операції, тестування сільськогосподарської техніки, аутсорсинг сільськогосподарської техніки.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 24.

Тараканов Микола Леонідович – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу ринкових механізмів і структур, Інститут ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (Французький бульвар, 29, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: tarakanovnikolagleonidovic@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3827-2373>

UDC 338.433:631.3(477) (045)

JEL: Q13

Tarakanov M. L. Problematic Issues in the Development of Agricultural Equipment Distribution Channels in Ukraine

The article presents the results of research devoted to the development of scientific and applied proposals for improving the organizational and economic mechanism of the influence of the agricultural machinery distribution link on the functioning of the agricultural markets of Ukraine. The main feature of using the distribution link during the war period is to meet consumer demand by increasing the share of channels of used foreign equipment and new domestic equipment while reducing the share of channels of new imported equipment. It was emphasized that this tendency requires further improvement by increasing the share of the distribution channel of Ukrainian new equipment and reducing the share of channels of new and used imported equipment. It is assumed that the balance of the entire chain of agricultural machinery movement depends to a decisive extent on the efficiency of the distribution link. The article focuses on the feasibility of extending the tools of the organizational and economic mechanism to other distribution channels that are characterized by problems of satisfying consumer demand. Proposals are made regarding the further improvement of barter transactions (trade-in tool) based on deepening preferences when using leasing transactions during the period that is most favorable for exchanging old equipments for new ones for both sellers and buyers. The proposals provided to meet consumer demand for pre-sales testing of agricultural machinery include taking into account the natural and agricultural zoning of lands with the aim of testing equipment as close as possible to the conditions of farmers, which will eliminate the need for testing on each individual farm. It has been proven necessary to provide agricultural machinery outsourcing services to farmers by structural divisions of enterprises that produce machinery. This will ensure flexibility in adapting machinery to the requirements of consumers of outsourcing services. It is proposed to create outsourcer platforms - places to locate equipment, where potential consumers of outsourcing services will have the opportunity to choose the equipment and receive legal assistance in concluding contracts with the outsourcer.

Keywords: agricultural machinery distribution channel, agricultural machinery market, agrarian markets, barter transactions, agricultural machinery testing, agricultural machinery outsourcing.

Fig.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 24.

Tarakanov Mykola L. – PhD (Economics), Senior Research Fellow of the Department of the Market Mechanisms and Structures, Institute of Market and Economic-Ecological Research of NAS of Ukraine (29 Frantsuzkyi Blvd., Odesa, 65044, Ukraine)

E-mail: tarakanovnikolagleonidovic@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3827-2373>

Актуальність обраного напрямку дослідження обумовлена необхідністю реалізації завдань Плану Відновлення України за Програмою 8: «Розвиток секторів економіки з доданою вартістю». Проект «Машинобудування: розвиток аграрного машинобудування» передбачає нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської техніки з доданою вартістю відповідно до провідних іноземних аналогів [1].

В умовах воєнно-повоєнного періоду ця проблема набуває додаткової актуальності у зв'язку з необхідністю усунення безпекових загроз у різних областях аграрних ринків. Зокрема, це стосується вкрай недостатнього насичення аграрних ринків сучасними видами вітчизняної техніки, зокрема тракторами, розбалансуванням попиту та пропозиції на окремі їх види, обмеженістю умов для розвитку імпортозаміщення тощо [2].

У контексті даного дослідження слід акцентувати увагу на розробки науковців відносно різних аспектів впливу ринку сільськогосподарської техніки на проблемні питання аграрних ринків. Так, баланс попиту та пропозиції між спорідненими ринками сільськогосподарської техніки та аграрними ринками, зокрема в межах Індустрії 4.0, досліджували Н. Bernhardt, M. Bozkurt, E. Colangelo, J. Horstmann, M. Kraft, J. Marquering, T. Steckel, H. Tapken, C. Weltzien, C. Westerkamp [3], A. Носе, М. Крипка акцент у дослідженні зробили на визначенні плідності відносин між технічними параметрами машин і рівнем забрудненості навколишнього середовища [4]. Дослідженню впливу сільськогосподарської техніки на врожайність рослинництва присвятили увагу такі вчені, як Я. Навроцький, О. Захарчук, О. Вишневецька, Б. Глінковська-Краузе, О. Кучмеев [5]. Структурні диспропорції у виробництві техніки досліджували Г. Абуселідзе, В. Котляров, С. Петричук, О. Данилевська-Жугунісова, О. Могилевська [6]. О. Болтянський і Н. Болтянська досліджували взаємозв'язок технічного прогресу в агротехнологіях з розвитком інновацій у виробництві сільськогосподарської техніки [7]. Гнучкість в управлінні виробничим процесом на основі системи «продукт – послуга» (PSS) досліджували С. Kolling, J. F. de Medeiros, J. L. Duarte Ribeiro, D. Morea [8]. Механізми розширення міжнародних ринків збуту сільськогосподарської техніки, зокрема шляхом виходу на європейський ринок, розглядалися в роботі [9]. Організаційні засади використання сільськогосподарської техніки в Україні досліджував В. Скоцик [10] та ін.

* Виконано в межах НДР «Розбудова систем агропромислових ринків України в умовах повоєнного відновлення та євроінтеграції», № 0124U003609.

Разом із тим існує низка недостатньо досліджених питань, пов'язаних з необхідністю додаткових досліджень ринку сільськогосподарської техніки як складової впливу на систему аграрних ринків. Одна з таких проблем пов'язана із аналізом каналів розподілу сільськогосподарської техніки за видами споживчого попиту. Актуальність даної області досліджень обумовлена тим, що від результативності функціонування розподільчих каналів значною мірою залежить збалансованість всього ланцюга товароруку сільськогосподарської техніки.

Метою статті є дослідження каналів розподілу сільськогосподарської техніки як провідного фактора впливу на систему аграрних ринків України.

Дослідження зосереджено на аналізі розвитку каналів постачання сільськогосподарської техніки в умовах динамічних змін у зовнішньому середовищі. Стаття структурована за трьома етапами.

На *першому етапі* досліджено відтворювальний цикл товароруку сільськогосподарської техніки та його складові від виробництва сировини, деталей, вузлів, комплектуючих до випуску готової продукції та після продажного обслуговування й ремонту техніки. Наголошено про доцільність виокремлення ланки каналів розподілу техніки як провідного важеля в задоволенні споживчого попиту сучасними видами сільськогосподарських машин.

Другий етап дослідження полягає в оцінці каналів розподілу постачань за видами сільськогосподарської техніки в порівнянні 2024 р. із 2022 р. Проводиться співвідношення між каналами постачань з метою визначення позитивних і негативних тенденцій у задоволенні попиту вітчизняною продукцією.

На *третьому етапі* розглядається розширений комплекс каналів розподілу постачань сільськогосподарської техніки за додатковими сегментами попиту. Надаються спільні ознаки нових каналів з урахуванням відповідності вимогам попиту аграріїв, резервів у використанні інструментів для посилення відповідності пропозиції споживчому попиту, доцільності розширення та поглиблення діючих інструментів з метою скорочення часу на їх використання.

Здійснюючи дослідження ланцюгів товароруку сільськогосподарської техніки, було визначено, що відтворювальний цикл товароруку сільськогосподарської техніки об'єднує такі ланки:

- ✦ інфраструктурну ланку водо-тепло-енергопостачання;
- ✦ ланку виробництва деталей, вузлів, комплектуючих;
- ✦ ланку виробництва сільськогосподарської техніки;

- ✦ ланку каналів розподілу сільськогосподарської техніки;
- ✦ ланку експлуатації сільськогосподарської техніки;
- ✦ ланку післяпродажного обслуговування та ремонту сільськогосподарської техніки (рис. 1).

гальний попит у середньому скоротився майже на 50%, що обумовлено окупацією частини території країни, продовженням бойових дій на суміжних територіях, скороченням кадрового потенціалу тощо. Виконана оцінка каналів розподілу поставань за видами сільськогосподарської техніки у 2022 та 2024 рр. наведена в табл. 1.

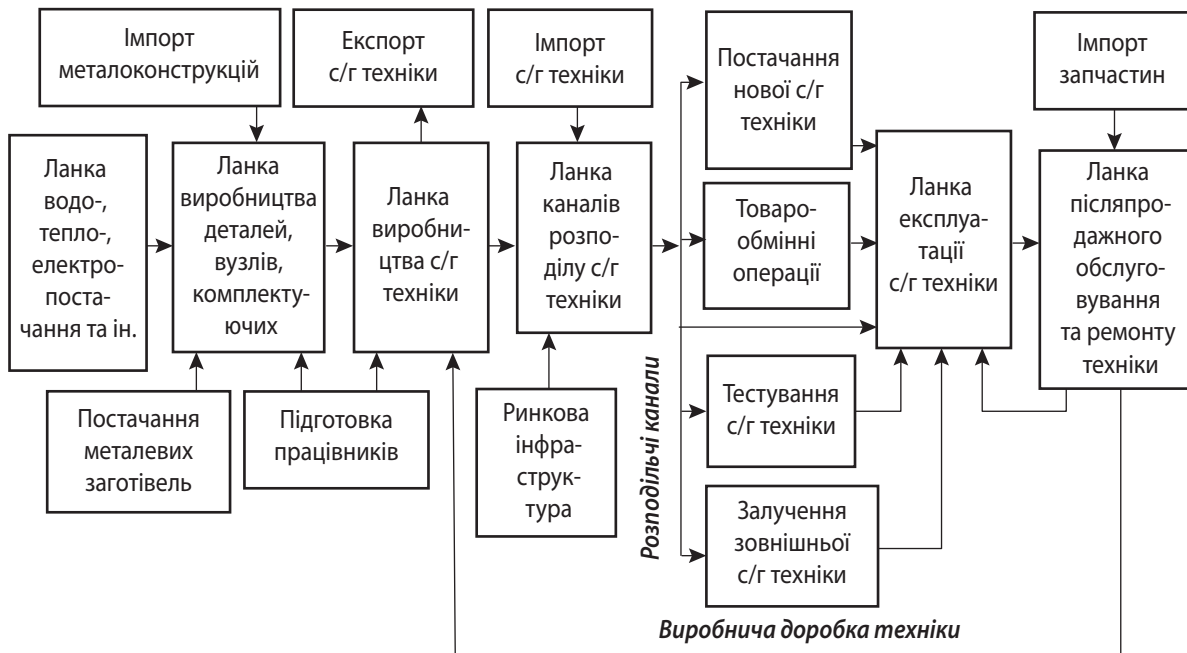

Рис. 1. Відтворювальний цикл ринку сільськогосподарської техніки

Джерело: авторська розробка.

Основну роль у відтворювальному циклі відіграє ланка виробництва сільськогосподарської техніки, якій відповідає релевантний ринок, і дві суміжні ланки, які відповідні нижньосуміжному та верхньосуміжному ринкам. Нижньосуміжна ланка є вхідним ресурсом для ланки виробництва сільськогосподарської техніки та формує з ним технологічний ланцюг «виробництво комплектуючих – виробництво сільськогосподарської техніки». Функції верхньосуміжної ланки зосереджуються в пов'язаній системі відносин як з ланкою виробництва техніки, так і з ланкою експлуатації техніки.

Зв'язок між ними забезпечує ланка каналів розподілу поставань сільськогосподарської техніки та ланка післяпродажного обслуговування і ремонту техніки. Розглянемо більш детально ланку каналів розподілу поставань сільськогосподарської техніки. Вибір даної ланки обумовлений тим, що вона напряду забезпечує взаємодію виробників техніки зі споживачами.

Воєнний стан суттєво вплинув на розподіл часток видів техніки за каналами споживання. За-

зіставлення каналів розподілу сільськогосподарської техніки дає можливість зробити таке узагальнення: при значних змінах у структурі каналів збуту попит і пропозиція на сільськогосподарську техніку в цілому збалансовані.

У цьому контексті слід виокремити головну особливість теперішнього періоду – задоволення попиту завдяки зростанню частки каналів збуту вживаної та нової вітчизняної техніки при скороченні частки каналів імпортової техніки. Незважаючи на позитивну тенденцію, вона потребує подальшого посилення за рахунок скорочення інших каналів збуту, перш за все – імпортової нової та імпортової вживаної техніки. Першочерговим завданням стає задоволення попиту на нову українську техніку (зараз задоволення попиту оцінюється в розмірі 70% від потреб) переважно за рахунок збільшення обсягів реалізації техніки через Програму «25%». Наступним кроком має бути поступова заміна імпортової нової та імпортової вживаної техніки вітчизняною продукцією.

Таблиця 1

Оцінка каналів розподілу постачань за видами сільськогосподарської техніки у 2022 та 2024 рр., %

№ з/п	Канали збуту	Частка каналу, 2022 р., %	Частка каналу, 2024 р., %	Усереднені ціни за одиницю техніки, (трактори), тис. дол.	Відповідність постачань споживчому попиту, 2024 р., %
1	Саморобна техніка	20	8	0,5–2,0	100
2	Вживана українська техніка	25	15	8,0–10,0	90–100
3	Нова українська техніка	20	25	10,0–35,0	70
4	Іноземна вживана техніка	5	25	12,0–40,0	100
5	Нова імпортна техніка	30	27	15,0–70,0	100
	у т. ч. мінітехніка	15	18	5,5–25,0	90
6	Разом	100	100	–	–

Джерело: складено за даними [11–13].

Вищенаведена оцінка часток розподільчих каналів орієнтована на задоволення попиту за видами сільськогосподарської техніки. Водночас існують додаткові сегменти попиту на розподільчі канали. Вони, як правило, супроводжуються незадоволеним попитом на вимоги аграріїв, що обумовлено недостатнім впливом регуляторних інструментів на функціонування розподільчих каналів. Сегментація незадоволеного попиту за розподільчими каналами постачань наведена в *табл. 2*.

Вищеперелічені розподільчі канали мають такі спільні ознаки:

- а) вони не повною мірою відповідають вимогам аграріїв, що призводить до значних збитків, які можна розглядати як безпекові загрози функціонуванню аграрних ринків;
- б) інструменти, які регулюють відносини розподільчих каналів з аграріями, мають певні резерви для посилення відповідності пропозиції споживчому попиту;

Таблиця 2

Сегментація каналів розподілу сільськогосподарської техніки за проявами незадоволеного попиту

Розподільчий канал	Сегмент незадоволеного попиту	Зміст незадоволеного попиту	Збитки аграріям	Інструменти, що використовуються
Товарообмінні операції	Незадоволений попит на обмін старої техніки на нову	Відсутність стимулів користуватися механізмом товарообмінних операцій в періоди найвищої результативності як для покупців, так і продавців	Лише 0,2% сільгосптехніки перебуває в лізингу	Інструмент: trade-in
Тестування сільськогосподарської техніки	Незадоволений попит на передпробне тестування сільгосптехніки	Недостатній рівень задоволення споживчого попиту на тестування сільгосптехніки на рівні суб'єктів господарювання	Частка випробувань на фермерських ділянках: не більше 20% від потреб	Інструмент: test-drive
Залучення техніки зовнішніх операторів	Незадоволений попит на відповідність залученої техніки місцевим умовам обробки сільгоспземель	Відсутність гнучкої адаптації залученої сільгосптехніки до різних умов обробки сільгоспземель	Втрати сільськогосподарської продукції від 15 до 30%	Інструмент: аутсорсинг техніки

Джерело: авторська розробка.

в) інструменти, які використовуються, не передбачають залучення додаткових інструментів, а потребують розширення та поглиблення діючих, що скоротить час на їх налаштування та впровадження.

Розглянемо більш предметно кожний із наведених інструментів та визначимо пропозиції щодо їх вдосконалення.

Перспективним інструментом реалізації сільськогосподарської техніки розглядається *обмін старої техніки на нову (trade-in)* [14]. Переваги інструменту полягають: а) в усуненні ризиків для аграріїв, для яких продаж сільськогосподарської техніки не є профільним видом діяльності; б) для невеликих фермерських господарств – у можливості придбання нової техніки, не оплачуючи її повну вартість; в) для агрохолдингів – у придбанні нової техніки шляхом масштабного позбавлення від старої техніки, яка зараз скупчена та використовується лише частково.

Інструмент trade-in по відношенню до сільськогосподарської техніки ще не отримав відповідного розвитку. Лише 0,2% сільгосптехніки, що є в наявності, перебуває в лізингу: із приблизно 2 млн одиниць тракторів, комбайнів, сівалок, культиваторів та іншої сільгосптехніки, яку готують до виходу в поле щорічно, лише близько 4 тис. агрегатів придбані за лізинговою схемою. Водночас, наприклад, у США лізингом охоплено більше третини всіх капіталовкладень. Одна з найбільших на ринку тракторів міжнародна компанія John Deere останніми роками реалізує за умовами лізингу більше 50% обсягу своєї продукції [15].

Ситуація, що склалася в Україні, обумовлена низькою вартістю старої техніки, яку пропонують аграрії для обміну. Низька вартість обмінної техніки не дає можливості для її відновлення без значних додаткових витрат на ремонт перед виставленням на повторний продаж, що гальмує її реалізацію. Причини такої ситуації полягають у: традиції аграріїв максимально повно використовувати ресурс техніки; чутливості до втрат частини коштів при обміні; наявності логістичних перешкод для використання механізму та ін. [16].

Альтернативним варіантом розглядається питання використання інструменту trade-in в оптимальні періоди обміну сільськогосподарської техніки як для продавця, так і для покупця (цей період у середньому дорівнює 4–6 рокам після початку експлуатації залежно від виду техніки). Запровадження даної пропозиції збільшить вартість сільськогосподарської техніки, яку аграрії пропонують для обміну, також скоротяться витрати на відновлення техніки, що створить умови для результативного відновлення товарообмінних операцій.

Посилення мотивації аграріїв до обміну сільськогосподарської техніки у вищезазначені терміни доцільно зосередити у сфері лізингових платежів. Для користувачів сільськогосподарської техніки головні питання стосуються строків початку експлуатації нової техніки та сприятливих схем оплати її вартості. Так, на відміну від кредиту, лізингова компанія надає готову для експлуатації техніку, яка одразу може бути задіяна в польових роботах. Крім того, комплекс послуг, який супроводжує покупку техніки, виконує лізингодавець: реєстрацію, страхування, сплату податків, техобслуговування [17]. Це має принципове значення для аграріїв.

З метою сприяння використанню інструменту trade-in у вищезазначені терміни (в межах 4–6 років після початку експлуатації) пропонується трейдинговим компаніям і лізингодавцям запровадити такі преференції:

а) в межах організаційних заходів:

- ✦ збільшити гарантійний строк обслуговування обміненої нової техніки у 1,5–2,0 рази, з традиційних 12 місяців до 18–24: дана пропозиція буде мати важливе значення для аграріїв, оскільки строк безремонтного використання нової, більш якісної техніки збільшиться в поєднанні з можливістю виконання гарантійного ремонту через більш подовжений період після обміну; такий захід створить додаткові стимули на користь оптимальних термінів обміну техніки (доцільно припустити, що додаткові витрати на ремонтні роботи в умовах подовжених строків гарантійного ремонту будуть компенсовані обмеженими обсягами витрат на відновлення старої техніки);

б) в межах економічних заходів пропонується:

- ✦ скоротити нижній поріг обсягу першого лізингового платежу до 10% від ціни придбані одиниці нової сільськогосподарської техніки;
- ✦ адаптувати графіки оплати та ставки лізингових платежів з урахуванням специфіки сільськогосподарського виробництва: запровадити скорочені ставки в періоди посівної та збору врожаїв та збільшені ставки в післязбиральний період, що скоротить фінансові ризики невиконання лізингових платежів;
- ✦ при замовленні покупцями додаткових опцій для повноцінного прийняття рішень про обмін ціни на нову техніку залишати на існуючому рівні (ця преференція переважить мотивацію аграріїв до здійснення обміну).

Вищенаведені преференції носять умовний характер і потребують в кожному випадку окремого обґрунтування.

Фінансові обмеження аграріїв, перш за все малих і середніх товаровиробників, суттєво підвищили вимоги до передпродажного тестування техніки («тест-драйв»). Якщо раніше дилери погоджувалися на подібне тестування для крупних споживачів, перш за все агрохолдингів, то в умовах скорочення попиту дилери починають надавати аналогічні послуги окремим фермерам [18]. Тестування сільськогосподарської техніки зазвичай проводиться для оцінки ефективності та надійності нової або модернізованої техніки в умовах реальної експлуатації в польових умовах. Це дозволяє аграріям визначити ступінь відповідності техніки потребам та умовам експлуатації, а виробникам техніки отримати зворотний зв'язок для подальшого її технічного вдосконалення.

Рішення питання про передпродажний огляд сільськогосподарської техніки в складі фермерських господарств супроводжується низкою проблем. Головна з них полягає в значних витратах на проведення подібних тестів у зв'язку з розпорошеним розміщенням господарств по території, потребами в тестуванні малих обсягів техніки, значними відстанями від центрів розміщення техніки. У результаті частка випробувань на фермерських ділянках незначна. Це призводить до випадків придбання техніки, яка не відповідає повною мірою місцевим умовам експлуатації, значно скорочується термін проведення профілактичних і ремонтних робіт, витрати на утримання через 5–7 років перевищують вартість покупки [19].

Посилення вимог з боку аграріїв стосовно передпродажного тестування техніки на власних ділянках потребує пошуку рішень, які скоротять витрати на тестування при збереженні результативності випробувань. Як альтернативний варіант пропонується розглянути тестування техніки в межах заходів «Днів поля». «Дні поля» – це організаційна форма проведення сільськогосподарських показів, де демонструються новітні технології з новими агрономічними рішеннями. Зазвичай такі заходи включають польові покази техніки, семінари, конференції та презентації нових видів техніки для аграріїв [20].

Головний недолік організації «Днів поля», як ми вважаємо, полягає в тому, що не враховуються природно-сільськогосподарські особливості районування земель. Доцільність врахування природно-сільськогосподарського районування земель обумовлена тим, що кожний такий район, будучи частиною природно-сільськогосподарських округів, характеризується відносно однорідними ґрунтово-кліматичними умовами, подібністю розчленованості та дренажності й іншими близькими показника-

ми, що впливають на певну відокремленість таких районів. Крім того, виділення природно-сільськогосподарських районів передбачає дотримання таких вимог: межі районів повинні збігатися з межами землекористувань; у межах районів кожна окрема агропромислова група ґрунтів повинна характеризуватися подібністю процесів ґрунтоутворення, обумовлених генетичною однорідністю, механічним складом ґрунтів, ступенем їх окультуреності, динамікою гідрологічного режиму в зонах зрошення та осушення, кількістю аграрних господарств, які входять в район. Отже, природно-сільськогосподарський район характеризується схожими ґрунтово-кліматичними умовами, що створює основу для формування сільськогосподарської спеціалізації на вирощуванні тих культур, які відповідають ґрунтово-кліматичним умовам даного району [21].

Пропонується конкретизувати організаційні заходи з проведення «Днів поля» в напрямках:

- а) *локації проведення заходів*: населений пункт має бути розташований у центрі природно-сільськогосподарського району, бути зручним для відвідувачів, мати достатню площу для демонстрації техніки та необхідну демонстраційну інфраструктуру;
- б) *спеціалізації заходів*: тестування техніки з урахуванням відмінностей природно-сільськогосподарських районів за генетичними властивостями ґрунтів, структури ґрунтового покриву, щільності ґрунтів та ін.;
- в) *організаторів*: розробити типовий перелік учасників «Днів поля» з включенням до його складу виробників сільськогосподарської техніки.

З метою сприяння результативному передпродажному огляду техніки аграріями пропонується розробити пам'ятку вимог до технічних параметрів техніки та обладнання, якими мають користуватися потенційні споживачі. У пам'ятці необхідно врахувати провідні технічні та конструктивні особливості техніки відповідно як до типу сільськогосподарських земель, так і до головних видів культур.

Звищевказаного можна припустити, що в межах проведення фестивалів «Днів поля» тестування техніки з урахуванням природно-сільськогосподарських районів у максимально наближеній мірі буде відповідати вимогам аграріїв, що усуне необхідність тестування техніки в кожному окремому фермерському господарстві.

Аутсорсинг сільськогосподарської техніки полягає в передачі окремих функцій аграрних підприємств зовнішньому виконавцю, який спеціалізується на наданні таких послуг. У результаті частина підприємств сільськогосподарських підприємств тимчасово припиняє діяльність або реорганізується.

Переваги аутсорсингу проявляються в скороченні витрат на використання сільськогосподарської техніки в тих сферах, які носять малорезультативний характер. Наприклад, за попередніми оцінками, по фермерських господарствах, де існує брак техніки або працівників, втрати сільськогосподарської продукції в період збиральних компаній у середньому складають від 15 до 30%, що не дозволяє зберегти рентабельність сільськогосподарського виробництва. Передача цих функцій на аутсорсинг дає можливість зосередити власні ресурси на інших напрямках, які забезпечують ефективність сільськогосподарського виробництва.

Перспективною організаційною формою використання аутсорсингу є мобільні механізовані загони [22], що являють собою систему поліцентричних структур, кожна з яких спроможна оброблювати певну площу сільськогосподарських угідь залежно від наявного складу техніки й обслуговуючого персоналу. Виокремлюються три варіанти організації мобільних механізованих загонів:

- ✦ у складі автономних організаційних структур (дилерів та ін.);
- ✦ у складі структурних підрозділів агрохолдингів [23];
- ✦ у складі структурних підрозділів підприємств з виробництва сільськогосподарської техніки [24].

Переваги останнього, третього варіанта полягають у можливості:

- а) відслідковувати в реальному часі сильні та слабкі сторони техніки, зміни у вимогах споживачів і, таким чином, оперативно адаптуватися до особливостей попиту на аутсорсингові послуги;
- б) підготовки власних спеціалістів для обслуговування вітчизняної техніки;
- в) посилення конкурентних відносин з агрохолдингами в наданні аутсорсингових послуг.

Отже, авторське бачення полягає в перевагах третього варіанта. Його організаційну основу мають формувати майданчики аутсорсерів – місця розміщення техніки, де потенційні споживачі аутсорсингових послуг будуть мати можливість ознайомлюватися з технікою, отримувати правову допомогу щодо укладання договорів з аутсорсером. Витрати на облаштування майданчиків аутсорсерів доцільно покривати за рахунок фіксованої частки надходжень до бюджету від наданих аутсорсингових послуг. Крім того, пропонується посилити інструмент маркетингу в процесі визначення зон надання послуг: виходячи з наявного набору техніки визначається економічна доцільність надання послуг по «вертикалі» за часовою послідовністю по

мірі дозрівання врожаю з півдня на північ: степова – лісостепова – лісна зона, а також економічна доцільність надання послуг по «горизонталі» – за економічно доцільною віддаленістю надання аутсорсингових послуг.

З метою гнучкої адаптації техніки до вимог споживачів інструмент аутсорсингу потребує додаткових досліджень у напрямі розширення аутсорсингових послуг з акцентом на структурні підрозділи підприємств із виробництва сільськогосподарської техніки.

ВИСНОВКИ

У роботі доведено, що в умовах воєнного та першого повоєнного періодів у відтворювальному циклі товароруку сільськогосподарської техніки посилюється роль ланки розподільчих каналів у зв'язку з вкрай актуальною потребою посилення взаємодії виробників техніки з аграріями. Від результативності функціонування ланки визначальною мірою буде залежати збалансованість всього ланцюга товароруку сільськогосподарської техніки.

Подальші дослідження окреслених у статті питань доцільно спрямувати на збільшення поставок вітчизняної інноваційної та ресурсозберігаючої техніки, що позитивно вплине на результативність аграрного виробництва в сполученні зі зменшенням негативного навантаження на довкілля. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. План відновлення України. URL: <https://ua.urchinternational.com/past-conferences/urch22/plan-vidnovlennya-ukrayini>
2. Рубець А. Парк тракторів: проблеми утримання та перспективи їх вирішення. *Пропозиція*. 5 травня 2010 р. URL: <https://propozitsiya.com/ua/park-traktoriv-problemy-utrymannya-ta-perspektyvy-yih-vyrishennya>
3. Bernhardt H., Bozkurt M., Colangelo E. et al. Industry 4.0 – the next stage of agricultural technology? In *48th International Symposium on Actual Tasks on Agricultural Engineering (ATAE)*. Zagreb : University of Zagreb, 2021. P. 19–26. URL: <https://agris.fao.org/search/en/providers/125244/records/674872bb7625988a371c3356>
4. Hoose A., Kripka M. Correlational investigation of manufacturing technology and environmental impact in an agricultural machinery industry. *Global NEST Journal*. 2021. Vol. 23. Iss. 2. P. 186–194. DOI: <https://doi.org/10.30955/gnj.003691>
5. Navrotskyi Ya., Zakharchuk O., Vyshnevetska O. et al. The agricultural machinery market for crop production and prospects for its development in the post-war period. *Scientific Horizons*. 2023. Vol. 26. No. 9. P. 153–166. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor9.2023.153>

6. Abuselidze G., Kotliarov V., Petrychuk S. et al. Study of structural imbalances in agricultural engineering. *XV International Scientific Conference on Precision Agriculture and Agricultural Machinery Industry "State and Prospects for the Development of Agribusiness – INTERAGROMASH 2022"*. 2022. Vol. 363. Art. 01037. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202236301037>
7. Болтянський О., Болтянська Н. Основні тенденції розвитку агротехнологій і сільськогосподарської техніки. «Технічний прогрес у тваринництві та кормовиробництві»: матеріали VIII-ї Всеукраїнської науково-технічної конференції (2–27 грудня 2019 р.). Глеваха – Київ, 2020. С. 20–22. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/9917>
8. Kolling C., de Medeiros J. F., Duarte Ribeiro J. L., Morea D. A conceptual model to support sustainable Product-Service System implementation in the Brazilian agricultural machinery industry. *Journal of Cleaner Production*. 2022. Vol. 355. Art. 131733. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.131733>
9. Europe Agriculture Equipment Market Outlook to 2023. URL: <https://www.kenresearch.com/industry-reports/europe-agriculture-equipments-market>
10. Скоцик В. Є. Організаційні засади функціонування ринку сільськогосподарської техніки в Україні. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес»*. 2013. № 181. Ч. 6. С. 206–213. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_econ_2013_181%286%29__36
11. Економія на техніці: переваги саморобних тракторів для українських аграріїв. URL: <https://techhorticulture.com/ekonomiya-na-tehnitsi-perevaguy-samorobnyh-traktoriv-dlya-ukrayinskyh-agrariyiv>
12. Ожго В. Де і яку українську сільгосптехніку купують вітчизняні аграрії. *Auto24*. 02.10.2024. URL: https://24tv.ua/auto/de_i_yaku_ukrainsku_silhosptekhniku_kupuiut_vitchyzniani_ahrarii_n57225
13. Продаж б/в трактора з Європи: вигода та зручність. URL: <https://bf-logistic.ua/ua/g19388176-traktory>
14. Послуга Trade-In: хороша можливість заощадити при покупці! *Moto-Kosmos*. URL: https://motokosmos.ua/ua/trade-in.htm?srsid=AfmBOoq4nI5vmZnsGaE92eEsgicra_61b3EZmoTxCТTPNQ90_3qEStkI
15. Ларіна Т. Ф., Загородній А. В. Лізинг як джерело фінансування діяльності аграрних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. Т. 2. С. 323–329. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4\(2\)-57](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-57)
16. Зось-Кіор М. В., Ковнеров А., Дрогомирецька М. І. Перспективність програми trade-in щодо сільськогосподарської техніки у поєднанні з лізинговою пропозицією. *АгроЕліта: Всеукраїнський аграрний журнал*. 2018. № 1. С. 50–51. URL: <https://agroelita.info/perspektyvnist-prohramy-trade-in-schodo-silskohospodarskoji-tehniky-u-pojednanni-z-lizynhovoyu-propozytsijeyu/>
17. Різниця між лізингом та кредитом. *ULF*. 26.02.2024. URL: <https://ulf.ua/post/riznitsya-mizh-lizingom-ta-kreditom>
18. Тест-драйв техніки. Bevor Sie zu YouTube weitergehen. URL: <https://m.youtube.com/playlist?list=PLpxH4yBTTS8chFA5Wk9XlojV49h-pna>
19. Антощенко П. В., Антощенко В. М., Галич І. В., Антощенкова В. В., Козлов О. С. Україна: ринок сільськогосподарської техніки. Аналіз та перспективи. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2019. Вип. 198. С. 194–200.
20. Запрошуємо на головну подію вересня – День поля «Агро Вінниця»! *АСТРА. Новини*. 4–5 вересня 2024 р. URL: https://astra-group.ua/news/novini/zaproshuemo_na_den_polja_agro_vinnicja.html
21. Мартин А. Г., Осипчук С. О., Чумаченко О. М. Природно-сільськогосподарське районування України: монографія. Київ: ЦП «Компринт», 2015. 328 с.
22. Марченко В., Сінько В. Організаційні форми використання сільськогосподарської техніки. *Пропозиція*. 05.06.2008. URL: <https://propozitsiya.com.ua/organizaciyni-formi-vikoristannya-silskogospodarskoji-tehniki>
23. Мехзагони «Кернел»: інноваційність та оперативність. *Traktorist.UA*. 07.12.2018. URL: <https://traktorist.ua/articles/833-mehzagoni-kernel-innovatsiynist-ta-operativnist>
24. На полях Київщини запрацювали мехзагони з «Богуславської сільгосптехніки». *Моя Київщина*. 29.04.2025. URL: <https://mykyivregion.com.ua/news/na-polyah-kiyivshhini-zapracyuvai-mehzagoni-z-boguslavskoyi-silgosptekniki>

REFERENCES

- Abuselidze G., Kotliarov V. & Petrychuk S. (2022). Study of structural imbalances in agricultural engineering. *XV International Scientific Conference on Precision Agriculture and Agricultural Machinery Industry "State and Prospects for the Development of Agribusiness – INTERAGROMASH 2022"*; 363. Art. 01037. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202236301037>
- Antoshchenkov R. V., Antoshchenkov V. M., Halych I. V., Antoshchenkova V. V. & Kozlov O. S. (2019). Ukraine: rynek silskohospodarskoji tekhniky. Analiz ta perspektyvy [Ukraine: Agricultural Machinery Market. Analysis and Prospects]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka*, 198, 194–200.
- ASTRA. Novyny. (2024, September 4). *Zaproshuiemo na holovnu podiiu veresnia – Den polia «Agro Vynnytsia»!* [Join the Main Event of September – Field Day 'Agro Vynnytsia!']. https://astra-group.ua/news/novini/zaproshuemo_na_den_polja_agro_vinnicja.html
- Bernhardt H., Bozkurt M. & Colangelo E. (2021). Industry 4.0 – the next stage of agricultural technology?. *48th International Symposium on Actual Tasks on Agricultural Engineering (ATAE)* (p. 19–26). Zagreb: University of Zagreb. <https://agris.fao.org/search/en/providers/125244/records/674872bb7625988a371c3356>
- BF-Logistic. Prodazh b/v traktora z Yevropy: vyhoda ta zruchnist [Sale of Used Tractors from Europe: Ben-

- efit and Convenience]. <https://bf-logic.ua/ua/g19388176-tractory>
- Boltianskyi O. & Boltianska N. (2020). Osnovni tendentsii rozvytku ahrotekhnologii i silskohospodarskoi tekhniki [Main Trends in the Development of Agrotechnologies and Agricultural Machinery]. «*Tekhnichniy prohres u tvarynyystvi ta kormovyrobnyystvi*»: materialy VIII-yi Vseukrainskoi naukovo-tekhnichnoi konferentsii [“Technical Progress in Animal Husbandry and Fodder Production”: Materials of the 8th All-Ukrainian Scientific and Technical Conference] (pp. 20–22). Hlevakha – Kyiv. <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/9917>
- Hoose A. & Kripka M. (2021). Correlational investigation of manufacturing technology and environmental impact in an agricultural machinery industry. *Global NEST Journal*, 2(23), 186–194. <https://doi.org/10.30955/gnj.003691>
- Ken Research. (2023). Europe Agriculture Equipment Market Outlook to 2023. <https://www.kenresearch.com/industry-reports/europe-agriculture-equipments-market>
- Kolling C., de Medeiros J. F., Duarte Ribeiro J. L. & Morea D. (2022). A conceptual model to support sustainable Product-Service System implementation in the Brazilian agricultural machinery industry. *Journal of Cleaner Production*, 355. Art. 131733. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.131733>
- Larina T. F. & Zahorodnii A. V. (2020). Lizynh yak dzherelo finansuvannia diialnosti ahrarykh pidpriemstv [Leasing as a Source of Financing for the Activities of Agricultural Enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 4(2), 323–329. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4\(2\)-57](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-57)
- Marchenko V. & Sinko V. (2008, June 5). Orhanizatsiini formy vykorystannia silskohospodarskoi tekhniki [Organizational Forms of Agricultural Machinery Use]. *Propozytsiia*. <https://propozitsiya.com/ua/organizaciyni-formi-vikoristannya-silskogospodarskoyi-tehniki>
- Martyn A. H., Osypchuk S. O. & Chumachenko O. M. (2015). *Pryrodno-silskohospodarske raionuvannia Ukrainy: monohrafiia* [Natural and Agricultural Zoning of Ukraine: Monograph]. Kyiv: TsP «Kompynt».
- Moia Kyivshchyna. (2025, April 29). *Na poliakh Kyivshchyni zapratsiuvaly mekhzhahony z «Boguslavskoi silhosptekhniki»* [Mechanical Detachments from 'Boguslavska Agricultural Machinery' Started Working in the Fields of Kyiv Region]. <https://mykyivregion.com.ua/news/na-polyax-kiyvshchyni-zapratsyuvanimexzagoni-z-boguslavskoyi-silgosptekhniki>
- Moto-Kosmos. Posluha Trade-In: khorosha mozhlyvist zaoshchadyty pry pokuptsi! [Trade-In Service: A Good Opportunity to Save on a Purchase!]. https://motokosmos.ua/ua/trade-in.htm?srsltid=AfmBOoq4n15vmZnsGaE92eEsgicra_61b3EZmoTxcTTPNQ90_3qEStkJ
- Navrotskyi Ya., Zakharchuk O. & Vyshnevetska O. (2023). The agricultural machinery market for crop production and prospects for its development in the postwar period. *Scientific Horizons*, 9(26), 153–166. <https://doi.org/10.48077/scihor9.2023.153>
- Ozhho V. (2024, October 2). De i yaku ukrainsku silhosptekhniku kupuiut vitchyzniani ahraryi [Where and What Ukrainian Agricultural Machinery Domestic Farmers Buy]. *24tv.ua*. https://24tv.ua/auto/de_i_yaku_ukrainsku_silhosptekhniku_kupuiut_vitchyzniani_ahraryi_n57225
- Rubets A. (2010, May 5). Park traktoriv: problemy utrymannia ta perspektyvy yikh vyrishennia [Tractor Fleet: Maintenance Problems and Prospects for Their Solution]. *Propozytsiia*. <https://propozitsiya.com/ua/park-traktoriv-problemy-utrymannya-ta-perspektyvy-yih-vyrishennya>
- Skotsyk V. Ye. (2013). Orhanizatsiini zasady funkcionuvannia rynku silskohospodarskoi tekhniki v Ukraini [Organizational Principles of the Agricultural Machinery Market Functioning in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia «Ekonomika, ahraryi menedzhment, biznes»*, 6(181), 206–213. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnu_econ_2013_181%286%29__36
- TechHorticulture. *Ekonomiia na tekhnitsi: perevahy samorobnykh traktoriv dlia ukrainskykh ahraryiv* [Saving on Machinery: Advantages of Homemade Tractors for Ukrainian Farmers]. <https://techhorticulture.com/ekonomiia-na-tehnitsi-perevahy-samorobnykh-traktoriv-dlya-ukrayinskykh-agrariyiv>
- Traktorist.UA. (2018, December 7). *Mekhzhahony «Kernel»: innovatsiini ta operatyvnist* [Kernel's Mechanical Detachments: Innovation and Efficiency]. <https://traktorist.ua/articles/833-mehzhahony-kernel-innovatsiynist-ta-operativnist>
- ULF. (2024, February 26). *Riznytsia mizh lizynhom ta kredyitom* [Difference Between Leasing and Credit]. <https://ulf.ua/post/riznitsya-mizh-lizingom-ta-kredyitom>
- URC. (2022). *Plan vidnovlennia Ukrainy* [Ukraine Recovery Plan]. <https://ua.urc-international.com/past-conferences/urc22/plan-vidnovlennya-ukrayini>
- YouTube. *Test-draiv tekhniki* [Machinery Test Drive]. <https://m.youtube.com/playlist?list=PLpxH4yBTTS8chFA5Wk9XlojV49h-pna>
- Zos-Kior M. V., Kovnerov A. & Drohomiretska M. I. (2018). Perspektyvnist prohramy trade-in shchodo silskohospodarskoi tekhniki u poiednanni z lizynhovoio propozytsiieiu [Prospects of the Trade-in Program for Agricultural Machinery Combined with a Leasing Offer]. *AhroElita: Vseukrainskyi ahraryi zhurnal*, 1, 50–51. <https://agroelita.info/perspektyvnist-prohramy-trade-in-schodo-silskohospodarskoji-tehniki-u-poiednanni-z-lizynhovoyu-propozytsiyeiu/>

Стаття надійшла до редакції / Received: 20.01.2026
 Статтю прийнято до публікації / Accepted: 03.02.2026
 Оприлюднено / Published: 31.03.2026